

TANTÁRGYI TEMATIKA

Tantárgy neve: Szókészlettörténet I. Propedeutika II. Lexémaváltozás	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN505, BTMMN510 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Kecskés Judit egyetemi docens	
Tantárgyi egység: Lexémaváltozás	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN510 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 2., 3. (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan szám mindig őszi, páros szám tavaszi félévet jelent.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: 1 előadás, 1 konzultáció (A nappali képzés heti óraszámja 15 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a nappali tagozatos féléves órázámhoz mindig az egyharmada: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): kollokvium (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés</i> ill. az <i>Értékelés</i> pontoknál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
Tantárgyi egység feladata és célja (3–4 mondatban összefoglalva): A tantárgy célja a hallgatók megismertetése a lexéma különböző aspektusainak változásaival. A tantárgy tartalma: a lexémák helye a nyelvi rendszerben; lexémák átkerülése nyelvből nyelvre; szócsalád és produktivitás; önálló lexémák agglutinációja morfémmákká; a lexémák átszemantizálódása; az alaki változás és a szófaji változás összefüggése; aktuális szófaji érték és az állandó szófaji érték; az alaki változás és a jelentésváltozás összefüggése; a jelentésváltozás típusai.	
Tantárgyi egység tematikus leírása 12–15 heti bontásban: 1. A lexémák helye a nyelvi rendszerben 2. Lexémák átvétele nyelvből nyelvbe 3. Lexémák átstrukturálódása a nyelvi rendszereken belül 4. Változás és produktivitás 5. Változás és a szócsalád 6. Lexémák grammatikalizációja 7-8. Önálló lexémák agglutinációja a nyelvtörténeti korszakokban 9. A lexémán belüli átszemantizálódás 10. Az alaki változás és szófaji változás összefüggése 11. Az alaki változás és a jelentésváltozás összefüggése 12. Választott szövegelemzés a lexémaváltozások tükrében 13. Választott szövegelemzés a lexémaváltozások tükrében 14. Választott szövegelemzés a lexémaváltozások tükrében 15. Választott szövegelemzés a lexémaváltozások tükrében	
Félévközi számonkérés módja (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.): kollokvium	

Értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támasztott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban.

A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

B. GERGELY Piroska, *Az által ~ át igekötő, illetve névutó történetéhez = A magyar nyelv grammatikája: A Magyar Nyelvészek III. Nemzetközi Kongresszusának előadásai, 1977. augusztus 23–27*, Bp., Akadémiai, 1980 (NytudÉrt, 104), 351–356.

HADROVICS László, *Magyar történelmi jelentéstan*, Bp., Akadémiai, 1992.

Magyar nyelvtörténet: Szófaj-történet, Szójelentés-történet, szerk. KISS Jenő, PUSZTAI Ferenc, Bp., Osiris Kiadó, 2003.

LANSTYÁK István, *Nyelvből nyelvbe*, Pozsony, Kalligram Könyvkiadó, 2006.

D. MÁTAI Mária, *Szófaj és szóalkotás: A nyelvtörténelmi kutatások újabb eredményei II*, Szeged, JATE, 2001, 19–29.

Ajánlott irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

GRÉTSY László, *Szóhasadás*, Bp., Akadémiai, 1962.

KÁROLY Sándor, *Általános és magyar jelentéstan*, Bp., Akadémiai, 1970.

MARTINKÓ András, *A szó jelentése*. Lazi Kiadó, Szeged, 2001.